

معناشناسی و ماهیت توکل

نویسنده:

مرزانه محمودی غزنوی

۱۳۹۷

سرشناسه	: محمودی غزنوی، فرزانه، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: معناشناسی و ماهیت توکل / نویسنده فرزانه محمودی غزنوی.
مشخصات نشر	: تهران: اساطیر پارس: چاپار، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۲ ص.
شابک	: 978-600-8890-13-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: واژه نامه .
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: توکل (اسلام)
موضوع	: Trust in God -- Islam
موضوع	: جنبه‌های قرآنی
موضوع	: Trust in God -- Islam -- Qur'anic teaching
موضوع	: احادیث -- (اسلام)
موضوع	: Trust in God -- Islam -- Hadiths
رده بندی کنگره	: BP۲۷۵، ۱۵۳ عم ۵۵
رده بندی دیویی	: ۲۶۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۶۱۹۲۷

تهران: ۸۸۸۹۹۶۸۰ - ۰۹۱۲۱۹۶۰۲۱۴

تهران- خیابان ولی عصر (عج) - بالاتر از ورزشگاه

کوچه نوریخس - پلاک ۴۰ - نشر چاپار

معناشناسی و ماهیت توکل

نویسنده: فرزانه محمودی غزنوی

طراح جلد و صفحه‌آرا: کیوان سیف‌اللهی

ناظر فنی چاپ: مریم تفضلی

چاپ اول ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۹۰-۱۳-۳ ISBN: 978-600-8890-13-3

حق هرگونه چاپ و انتشار محفوظ است.

قیمت: ۱۸,۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۳	 پیش‌گفتار
۱۵	 مقدمه
۱۷	 توکل در کلام حق
۱۷	 قرآن کریم
۲۰	 دین
۲۱	 دین مأموریه
۲۱	 دین معتبر
۲۱	 اسلام
۲۲	 توحید ذاتی
۲۳	 توحید صفاتی
۲۳	 توحید افعالی
۲۳	 توحید عبادی
۲۴	 اصول تعلیم اسلام
۲۴	 تألیفات دینی
۲۷	 توکل و عرفان
۲۷	 عرفان
۲۸	 عرفان و تصوف
۲۹	 عشق و عرفان
۲۹	 عشق و معرفت

۳۰	عرفان و اخلاق
۳۱	عرفان، مقامات و احوال
۳۲	زمینه‌های عرفان
۳۳	توکل از نظر ابونصر سراج طوسی
۳۳	توکل از نظر خواجه عبدالله انصاری
۳۷	فلسفه توکل
۳۷	معنی لغوی توکل
۳۸	مفهوم اصطلاحی توکل
۴۱	بر چه کسی باید توکل کرد؟
۴۵	زیبایی‌شناسی توکل
۴۶	انگیزه توکل
۴۷	علم و قدرت خدا
۴۸	شایستگی‌های انسان
۵۴	عبور از خود طبیعی
۵۶	فضیلت توکل
۶۰	معرفت‌شناسی
۶۱	اطمینان دل
۶۳	حقیقت توکل
۶۳	حق توکل
۶۶	مسبب‌الاسباب خدا است
۶۹	تلاش و کوشش
۷۱	عدم منافات توسل به اسباب با توکل
۷۵	مرز توسل به اسباب و توکل
۷۷	درجات توکل
۸۰	سبب توکل چیست؟
۸۱	ایمان

۸۴	صفات مؤمنین
۸۶	یقین
۸۹	جایگاه توکل
۸۹	توکل در قرآن
۹۶	بازتاب توکل در زندگی پیامبران
۱۰۲	توکل در حدیث
۱۰۳	توکل از منظر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
۱۰۴	توکل از منظر حضرت علی علیه السلام
۱۰۷	توکل از منظر سایر ائمه معصومین علیهم السلام
۱۱۱	توکل در عرفان
۱۱۶	مولانا و توکل
۱۲۳	ویژگی متوکلین
۱۲۳	آرامش و اطمینان
۱۲۸	صبر
۱۳۲	عفو و بخشش
۱۳۵	اخلاص
۱۴۲	قناعت
۱۴۴	مشورت
۱۴۹	زهد
۱۵۳	آثار تربیتی توکل
۱۵۳	شخصیت
۱۵۳	بعد شناختی شخصیت
۱۵۵	بعد عاطفی شخصیت
۱۵۵	بعد جسمانی شخصیت
۱۵۷	بعد اجتماعی شخصیت

۱۵۸.....	تربیت
۱۵۹.....	تربیت‌پذیری
۱۶۱.....	جنبه فردی آثار تربیتی توکل
۱۶۱.....	محبوبیت در پیشگاه خدای متعال
۱۶۲.....	اکتساب به کفایت الهی
۱۶۳.....	کنترل درونی
۱۶۴.....	رهایی از سلفه و سیطره شیطان
۱۶۵.....	سوز ماندن از حزن و اندوه
۱۶۶.....	راست‌همتی
۱۶۷.....	شکستن مرز امید
۱۶۹.....	درمان رذائل اخلاقی
۱۷۱.....	جنبه خانوادگی آثار تربیتی توکل
۱۷۲.....	خوش‌گلامی
۱۷۳.....	ایجاد رفاه خانوادگی
۱۷۵.....	صله رحم
۱۷۷.....	جنبه اجتماعی آثار تربیتی توکل
۱۷۷.....	حسن ظن به دیگران
۱۷۹.....	امر به معروف و نهی از منکر
۱۸۰.....	پیروزی بر دشمن
۱۸۱.....	نوع دوستی
۱۸۳.....	مدیریت اسلامی
۱۸۵.....	ضرورت مدیریت
۱۸۹.....	منابع

کتابی که اینک با جدیت و اشتیاق فراوان سرکار خانم محمودی تألیف و انتشار یافته است دربردارنده یکی از مسائل اثرگذار بر سازمان روانی آدمی است که از جایگاه مهمی در اندیشه‌های دینی و عرفانی برخوردار است و آن «توکل» بر عنایات قادر متعال است که عارف و سالک و مؤمن هم در جریان سیروسسلوک خویش و هم در برخورد با آلام روحی، تنش‌ها و استرس‌های زندگی ماشینی در تمدن امروزی و تلاش جانکاه برای داشتن، نه بودن و زندگی کردن، با اتکای به الطاف پروردگار و توکل بر او هم آرام می‌گیرد که: *أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ*، و هم این که در پهنه حیات و زندگی و کشاکش میان‌ناپذیر آن با توکل به پروردگار یکتا به مقصد می‌رسد آن چنان که فرموده: *مَنْ يَرْكُزْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ*. البته همان طوری که عارفان بلندمرتبه ما گفته‌اند توکل، ترک تدبیر و تلاش بنده نیست بلکه همراه با تدبیر و تلاش به انطاف بیکران یگانه بی‌همتا چنگ زدن است تا توان گام‌های مؤثری برداشت و شاهد مقصود را در آغوش گرفت که: *فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِعُرْوَةِ الْوَقْتِ لَا انْقِصَامَ لَهَا*.

پدید آوردن این اثر ارزنده را به سرکار خانم محمودی تبریک می‌گوییم و توفیقات روزافزون ایشان را در همه ابعاد زندگی به ریزه فعالیت‌های علمی و تبیین و تحلیل مسائلی هم چون توکل که از زوایای سوناگون دینی و اعتقادی، فلسفی، عرفانی و روانشناسی جایگاه ویژه‌ای دارد از خداوند متعال مسئلت داریم.

دکتر سید هاشم حسینی

استاد و مدیر گروه فلسفه، استاد آزاد اسلامی اصفهان

تیرماه ۱۳۹۵ خ سیدی

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ؛ سپاس و ستایش شایسته خداوندی است که به قدرت قلمش سیمای زیبای انسانیت را ترسیم کرد، او را به زیور علم و معرفت آراست و تحت لوائی فرهنگ و معارف خود تعالی بخشید. خدایی که عالم هستی را مرآت اسماء جلال و جمال خویش نمود و مجملی از این کل را در نهاد انسان کامل قرار داد و با این عمل لیاقت پذیرش بار امانت خویش را به وی ارزانی داشت، آن چنان که فرموده است: وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ. درود فراوان به علم مطلق، هم او که صاحب ذره‌ای از علمش، قدرت تصرف در هستی را دارد. قَالَ أَلَمْ يَعْزِزْهُم مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ؛ حمد بی حد، مقام ربوبی را زد که بر نفاذ علمش به بندگان تکلفی ایجاد نکرد و تنها اخلاص را طلبید که: مَنِ اخْتَصَرْنَا أَنَا لِيْن صَاحِبَا ظَهَرَتْ بِنَابِيعِ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ. (نبی اکرم ﷺ)

برخود فرض می‌نماید. علم سرکار خانم محمودی در تهیه اثر ارزشمند در خصوص «توکل» تشکر و قدردانی نمایم. بدون شک تبیین واژه پرمحتوای توکل و متمایز کردن آن از برداشت‌های نابجا، نیاز به بس ارزشمند است که در این نوشتار سعی بر انجام آن شده است. امید آن است که با نیت خیر و خدمت‌گزاران در مسیر علم و معرفت ذخیره آخرتشان گردد.

خدایا تو خود علم را آفریدی راه فراگیری آن را آموختی آن را در اختیار خلائق قرار دادی و ظرفیت دادی تا هر کس به قدر استعداد از آن تناول کند. بارالها تو خود بر ظرفیت ما بیفزای و ما را از برداشت بیش از ظرفیتمان مصلوب دار. زیرا علم در دست نااهلش چون شمشیر در کف زنگی مست و باعث عجب و خودمندی شده و عجب نیز از اعظم معاصی بوده و چنین علمی از اکبر حجب است. آمین یا رب العالمین.

دکتر سید حسین واعظی

دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان

تأسیسات ۱۳۹۵